Noomerөi ben 10 mgngө. Byxii oronuudai proletaarinar, negedegiii!

Buriaad-Mongol ҮNEN

BK(b)P-iin Buriaad-Mongol Obkoomoi ba BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei oorgan.

№ 279 (2613)
1938 onoi
DEKAABRЬ
2
PIAATNICA

15-daxi gilee garua
ULAAN-YDE goorod
BMASSR

Mynөөuerei noomerto:

Bolьşeviig propagaanda—paartiin xysen tyges zebseg myn.

Xitaddaxi dainai baidal.

Ispaanidaxi froontnuud deere.

Fraancadaxi xydelmerişenei zabastoovke.

Zabastoovke yrgedeze baina.

Traaktornuudiiji remoontolgiin plaan tahaldaba.

Byxesojuuzna Kommuniis (bolьşeviigyydei) Paartiin istoori.

Tariaa xuriaalgiin teempiiji xurdadxaxa.

Soveed Sojuuz dotor.

Erxim xydelmeriiin erxim rezylьtaad.

Modobeledxel deere maassova xydelmeriiiji yrgen dalaisataigaar jabuulxa.

Bolьşeviig propagaanda—paartiin xysen tyges zebseg myn

„BK(b) P-iin istooriin xuriaangii kyyrsiin“ garalgatai daşaramduulan, partiiina propagaandiiji emxidxexe tuxai“ B.(b) P-iin Centraalьna Komiteedei nojaabrь 4-nei istoriiçeske togtool bolbol partiiina propagaanda emxidxexe asuudalnuudiiji tolruulan byxii paartiiji elsyylee. Ene togtool xadaa eneeei urda baihan byxii dutuu zyilnyydiiji eli tooөor tolilon xaruulza ba ede dutuunuudiiji oirlin sag soo usadxaxiin zam ba meetoөiiji zaaza ygөө.

Ck-ei ene istoriiçeske togtool xadaa gyrenei ypravleeniin talaar aixabtar jixe byxii xydelmeri jabuulza baigaa, manai xytelberilxii kaadranuud, partiiina ba partiiina bişe bolьşeviigyydiiji xymyyzyylxe gul meetod—partiiina propagaandiiji principiaalьna deere tabixa xeregei gaixamşag xytelberi myn bolno.

Paartiin Centraalьna Komiteed bolbol ene nauuçna tryyd deere xydelmerilxedөө, paartida jediine xytelberi ygexe, paartiin ba marksiizm-leniniizmiin istoori tuxai, BK(b) P-iin Ck-eer şalgagdahan, oficiaalьna tolkovaani ygexe geze zorilgo tabihan baina. BK(b) P-iin Ck bolbol marksiizm ba leniniizm xojoroi xoorondo, vylьgarizaatornuudaar ba sxolaastnuudaar bii bolgogdohon iskyysstvenne razniviiji usadxaxiin zorilgo tabihan baina. BK(b) P-iin Ck-eer haişaagdahan BK(b) P-iin istoori soo **„leniniizm bolbol marksiizmiin xorişodoxi xygzelte myn, proletariaadai angiin temeselei şine ysloovinuuddexi marksiizm myn, imperializmiin ba proletaarske revoliyyciin epooxiin marksiizm myn, delxein zurgaanai nege çaastь deere socializmiin ilaltiin epooxiin marksiizm myn“ geze ton todoor xelegdene.**

Egeel iime todo honor tolkovaani xadaa manai kaadranuudta xysed etigeltei zebseglelge olgozo şadana.

„BK(b) P-iin istooriin xuriaangii kyyrs“ şingi iime xysen tyges gynzegii teoretiiçeske zebsegeer zebseglegdehen manai kommuniistnuud, partiiina ba partiiina bişe bolьşeviigyyd—Leenin—Staalinai xeregte eses xyiteree preedanne kaadranuud xadaa jamarşji berxeşeelei urda zogsozo baixagyi, xarin tereniiji principiaalьna zyөөr şiidxeze şadaxa baihandaль jamarşji hezeg tyregdenegyi.

Gynzegii teoritiiçeske nauuçna tryyd—„BK(b) P-iin istooriin xuriaangii kyyrsiiji“ manai partiiina bişe maassa ugaa intereesteigeer ugtabad. Eneen tuxai xaa-jaagyi bolhon intelligeencenyydei suglaanuud deegyyr xelegdehen ygenyyd gerşelne.

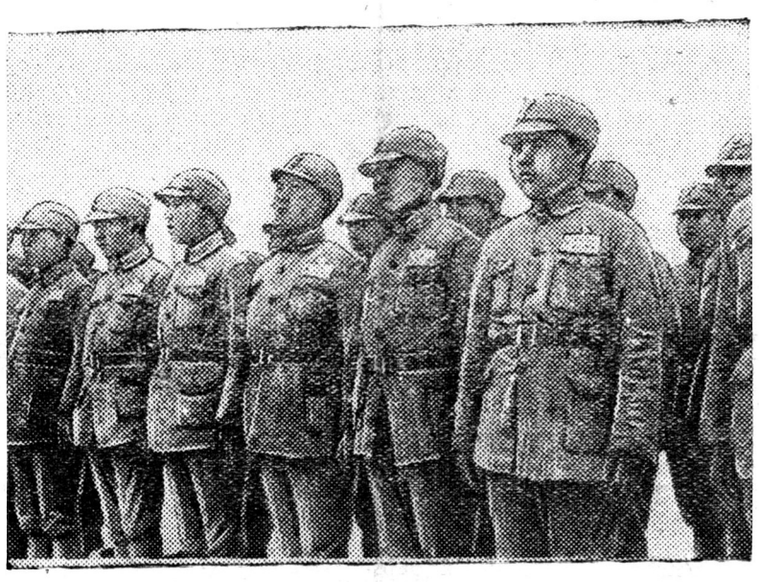
Mynөө partiiina organizaacanuud bolbol propagaandiin xyөelmeriiiji CK-ei zaabariiin johoor şineuxen tabixa talaar baga bişe xyөelmeri jabuulza baina. Selengiin uhan zamai traansportiin paroxoodstviin partiiina organizaaca xadaa kryzooguudta hurxa duratanai meөeetei bolonxoi. Ende CK-ei togtooloi yndehөөr, huragşadai yyrovni ba beledxelde taaruulaguahan 3 kryzoog emxidxegdexee baina. Eneenei uida baihan partiiina kabineed xadaa, hyylei yjede tereende tabigdahan eriltenyydiiji ogto xangaxaa bolişohon baigaa. Mynөө ene kabineed bolbol unşalgiin baişan bolgogdoxoo baina. Unşalgiin baişangai dergede, kvalifikirovanno konsulьtaantuuudai xyseer konsyltaaca emxidxegdehen baina. Endexi biblioteekiin kniigiin foondo xadaa paartiin istooriiji yzegşediiji byxii deerenь literatuuraar xangaxaar nemegdexe baina. Myn zөөiin aimagai „Galai oşon“ kolxoozoi dergedexi partiiina kandidaadske gryyppe xadaa „BK(b) P-iin istooriin xuriaangii kyyrsiin“ garhantai daşaramduulaл, biblioteeka ba unşalgiin zaal neexe geze togtoohon, mynөө marksiizm-leniniizmiin klaassiguudai zoxioolnuudiiji ba xydөөzestvenne eldeb literatuuranuudiiji abaad baina. Ene biblioteeka ba unşalgiin baişan Staalinske Konstituuciin oin yderte neegdexe baina.

Gebeşji, zarim partiiina organizaacanuud, tedenei xytelberilegşed bolbol BK(b) P-iin ene istoriiçeske togtooliiji xysed oilgoogyi baihan uşarnuud yzegdene.

Zişeenь, BK(b) P-iin Obkoomoi ba Gorkoomoi xamtarhan Pleenym deere, samostojaatelьna huralsaza baigaa kommuniistnuudai konfereenciiji haradaa xojor daxin tataxa ba tedenei yzehen materiaalnuudta şalgalta xexe tuxai nyxer Ilьkoovoi eli duradxal xadaa eneenei xysed gerşe bolno. Myn, iime faaktnuud bişe bişe organizaacanuudta bii.

Iimehee manai zorilgo—mynөө, xamagai tyryynde tus togtooliiji gynzegiigөөr şudalxa jabadal bolno. Partiiina propagaandiiji emxidxexedee, terenei şanarai ba terenei idieene yyrovniiin deeşeleliiji xangaxaar şinedxen tabixa xeregtei. Manai kaadranuudai marksiizm-leniniizmiiji şudalxa glaavno meetodiinь xadaa samostojaatelьno yzelge baixa johotoi. Myn kryzooguudai ykomplektovaalgada onso anxaralaa xanduulan, leekce, seminaar ba xeblel propagaandiiji erximeer tabiza, partiiina propagaandada baigaa dutuu dundanuudiiji BK(b) P-iin Ck-ei gaixamşag todo togtooloi johoor şinedxen tabixa—egeel iime zorilgo partorganizaacanuudai urda tabigdana.

XITADDAXI DAINAI BAIDAL

Xitad soldaaduud froont deere garxaa zagsaad baina. (Sojuuzfoto).

★ ★ ★

Centraalьna Xitadta

Xanьkooyhoo urduur, Dyyntin nuurai zyyn xazuuda ba Kantoon-Xanьkooyske tymer zam şadar baildaan daxin bolzo baina. Nojaabriiin 25-da ene raioondo loçzooyhoo 11 kilomeetr urduur ba Sinьcziaan goloi xoito erjeer japooncuud dobtolgo xebe.

Xybein zyyn talaar xitadaixid xadaa Lotiaanihaa japooncuudiiji zaisuulaa (Xanьkooyhoo zyyn xoişo, zuugaad kilomeetr).

Urda Xitadta

Kantoonoi raioondo şanga baildaanuud bolno. Japooncuud bolbol eneen xudar jixeer podkrepleeni tataza baina. Nojaabriiin 25-da japoonton bolbol Kantoonhoo uragşaa Lyncziaan pyynkthee ba Samşyyhee baruun teeşe negemyhen dobtolzo exilee. Samşyygei raioondo arbaad miangahaa deeşe japoon soldaaduudai jireeş haanь, Lybaoo (Samşyyhee uragşaa) xitadaixidta barigdaza baina.

Hyylei yderei baildaan xadaa angliiska kolooni bolxo Goonkongiin xile teeşe dytelze baina. Japoontonoi jixe buugai xeden homon Goonkongiin xilede dytexen teheree geze temdeglegdene.

Xoito Xitadta

Xitadai seregei poziicada ba partizaanguudai ceentrte şine, gurbadaxi dobtolgo xexiin tylөө Şanьsiida zurgaa şaxuu japoonsko diviizi elьgeegdee.

Zyyn urda Fyypindexi (Xebei proviiinca) baildaanuudai rezylьtaadta japooncuud zyyn teeşee suxariza exilee.

ISPAANIDAXI FROONTNUUD DEERE

Nojaabriiin 29-de, negeşji froontnuud deere goritoişog operaaca boloogyi.

29-nei hyni ba ygleegyyr, italьjaanska gidrosamolioodoud bolbol Barseloonske poostiin ba poortiin raioonuudiiji olon udaa boombodobo. 4 faşiis samoliooduud, Valeensiiji boombodoxoo hedebe. Nege samoliodoпь, poortiin raioondo boombo xajahan bolboş, rezylьtaadgyi.

Sagyyntiin uhanda, faşiis samoliood bolbol angliiska xudaldaanai sydnooji dobtolzo, xeden boombonuudiiji tereen deere xajaa.

FRAANCADAXI XYDELMERIŞENEI ZABASTOOVKE

Pariiz, nojaabriiin 25. (TASS). Nojaabriiin 30-nai yder bolxoo baigaa, francuuzska praviitelьstviin onso dikreedyydte esergyysehen bygedeniitiin zabastoovke bolbol, gol anxaralda baina.

Mynөөder, policeiske ba vojeenne xuuli zasagai tyleelegşedei şine zybiөөn bolbo.

Faşiis ba reakcioonno xeblelnyyd bolbol xydelmerişen angi, azalai bygedeniitiin konfederaaca ba kompaartida dobtolgoo yrgelzelheөr.

Faşiis gazeedyyd bolbol azalşa maassiji demoralizaacalxiin zorilgoor, xuurmag medeeselnyydiiji tolilono. Faşiistnyyd bolbol nojaabriiin 30-da ekseenyyd; barrikaaduud g. m. beledxegdeze baihan gehen xuurmag ygenyydiiji taraana.

Azalai bygedeniitiin konfederaacada xabaadadag byxii profsojuuzna federaacanuud bolbol (artiistnyydei profsojuuzhaa, bişenь Kooniin departaamentiin sojuuzhaa bişenь) bygedeniitiin zabastoovkede xabaadalsaxa geze şiidebe.

Tymer zamaixidai profsojuuz bolbol nojaabriiin 30-da ygleenei 4 çaashaa ydeşiin 19 çaas xyrter xydelmeriөө zogsooxo geze şiidebe.

Gorodskoi traansportiin profsojuuzna organizaacanuud bolbol bygedeniitiin zabastoovkede xabaadalsaxa baina.

ZABASTOOVKE YRGEDEZE BAINA

Pariiz, nojaabriiin 30. (TASS). 15 çaasta Fraancadaxi zabastoovkiin baidal iime baigaa hen:

Xydelmerişen metalliistnyyd, dooкrernuud, moriaaguud, barilgaşad, gorniaaguud, modonoi yiedberilegşed, araha yiedberilegşed, gutal bytөөgşed, xiimgyyd, jyveliirne promişlennostiin xydelmerişed, tekstiilьşgigyyd ba bişed zabastoovkede xabaadaba.

Marseeliiin xydelmerişed bultadaa bastovaalna, tende zabastoovke bolbol bygedeniitiin xaraakte tai baina. Zabastoovke bolbol Seever geze departaament ba Klermoon Ferraanede bygedeniitiin xaraaktertai baina.

Xydelmerişen organizaacanuudai medeegeer çaastna, rekviziirovenne bişe promiişlenostiue, byxii oronsoo oroi xamtadaa gorniaaguud 100 proceent, metalliistnyyd 80 proceent, tekstiilьne ba ximiiçeske promiişlennostiin xydelmerişed 60 proceent g. m. zabastoovkede xabaadahan bainad.

* * *

Pariiz, nojaabriiin 24. (TASS). Francuuzska praviitelьstviin onso dekreedyydte esergyy proteestiin demonstraaca bolbol yrgelzelheөr baina. Bylooni ba Biliaakyyrde bolhon demonstraacanuudta 20 miangan xynyyd xabaadaba.

Denoondo, Keeliiin zavoodoi 3500 metalliistnyyd bolbol xydelmeride uemelte çaasnuudiiji oruulhanda esergyy zabastoovke xebe. Tereenhee gadana, Keneende, şudxalaagai zavoodoi 4 miangan xydelmerişed bolbol Kiiliin zavoodoi xydelmerişedtei solidaarnostь xeze, zabastoovke sonosxobo.

Xeblelnyydei medeesehenei johoor, Valensojeenei 17 miangan metalliistnyyd bolbol Kiiliin zavoodoi bastovaalagşa xydelmerişedtei, solidaarnostь xeze, mynөөder zabastoovke sonosxobo gene.

TRAAKTORNUUDIIJI REMOONTOLOLCIIN PLAAN TAHALDABA

Maşiina-traaktorna paarkanuudiiji remoontololgiiji 1939 onoi fevraaliin 1-de dyyrgexe xeregtei baina. Gebeş, Kabaanskiin aimagai maşiina-traaktorna staancanuudai xytelberilegşed xadaa maşiinanuudiiji, ilangajaa traaktornuudiiji remoontololgiin programmiiji sag bolzortoпь dyyrgexiin tula oroidooş jaaranagyi, edener bolbol eneende ton xaişa xeregeer ba bespeeçneer xandaxa jabadalnuudiiji gargaza baina.

Nojaabriiin 21-de, Itanciin MTS bolbol traaktornuudai remoontololgiiji jabuulza yşөө exileegyi baina. Ene xadaa ton boloşogyi xereg myn. Tus MTS-iin masterskoi bolbol remoontiin xydelmerinyydiiji jabuulxaar belen boloogyi. Myn tereşelen, MTS xadaa remoontiin sezoondo zapasnoi çaastinuudaar xysed xangagdanxai bişe. Nojaabriiin 20-do negeş traaktorna brigaadanь remoontocoo jireedyi baina.

Iime baidaltai aad, Itanciin MTS-iin xytelberilegşed bolbol eneenhee urda jyy bodozo baigaa geeşeb?

Maşiina-traaktorna paarkiiji remoontololgo tuxai direktiivyydiiji dyyrgelgede, Itanciin MTS-iin direekciin zyghөө iime xandalga bolbol ton boloşogyi xereg bolno. Myn tereşelen, partiiina exin organizaaca ba kommuniistnuud bolbol iime baidaliiji ton eli todo xaraza, medeze baibaşji haa, eneeniiji xeregseengyi huuza baidaganь gaixaltai.

Itanciin MTS-iin direekciin alduunuud bolbol darii sagaa usadxagdaza, traaktorna paarkiin remoontololgiiji jabuulxiin byxii xemzeenyyd abtaxa johotoi.

Gadana, Kabaanskiin MTS bolbol plaanaigaa johoor, oktiaabrь harada 8 traaktornuudiiji, nojaabrьda 17 traaktornuudiiji remoontolozo gargaxa johotoi aad, nojaabriiin 24-de (remoontodo 12 traaktorai baibaşji haa) negeş traaktoriiji remoontoloogyi baina.

Uşar iimehee, Kabaanskiin aimagta traaktornuudiiji remoontololgiin, oktiaabrь ba nojaabrь haranuudai prograamma tahaldahan baina.

Remoontiin iime pozoorno teempenyydei şaltagaaniinь xadaa Kabaanskiin MTS bolbol hain beledxelgyigeer ba bolzorhoo xozomdozo remoontiiji exilhen ba tus MTS-iin xytelberilegşed remoontodo ton xaişa xeregeer, bespeeçneer xandahan baina.

Ene MTS bolbol remoontololgojoo barigdaza dyyrgegdeegyi masterskoido exilehen baina. Iimehee, remoontiin xydelmerinyydiiji jabuulxahaa gadana, masterskoi barilgiin xydelmerinyyd jabuulagdahaar baigaa. MTS deerenь traktoriistnuudai normaalьnaar xydelmerilxiin tula xysed ysloovinuud baiguulagdaagyi. Tiigeed, ene baidalanь mynөө yder xyrter yrgelzelyylegdeze baina. MTS deerenь stoloovo emxidxegdeegyi, ediee xoolol klooskonuudgyi. Xarin ede byxiin ygei baihan deerehee, remoontniguud bolbol produuktanuudiiji bedireze, xydelmeriiingөө sagiiji geedeg baina. Teed, ediee xooloi kiooskonuudiiji emxidxexe tuxai speciaalьna togtool raipotreebsojuuzaar gargagdahan baibaş, ene şiidxeberidee xudaldaanai seetiiin xytelberilegşed ton xariuusalgagyigөөr xandaza, eneeniiji dyyrgeegyi.

Edeenhee gadana, remoontniguudai normaalьna xydelmerilelgede haad xeze baihan yşөө olon dutuu zyilnyyd bii. Zişeelxede, kyyznicedenь mynөө xyrter sonxo huulgagdaagyi deerehee, jixe xyiten baidag. Zarim traktoriistnuud xadaa mexaaniguud ba brigadiirnuudhaa asuultagyigeer, xydelmeriөө xajaad xeden yderөөr arilşadag baina. Xydelmeriin yçood hulaar tabigdanxai, „xehen azalnai miin yxene“ gehen gomodolnuud orodog baina. Masterskoidonь muuxai ba sag sagtaa seberlegdedeggyi baina.

Gadana, MTS-iin byxgalteeriin xereg busaiduulagdahan baina. MTS-iin direektor nyx. Kyrbaatov bolbol staanciingaa bodoto baidaliijişji mededeggyi ba yriteigөө, xenhee abalgataigaaşji medexegyi baina. Ene MTS-da partiiina, soveed ba xytelberilxii gazartariaalangai organizaacanuudai zyghөө jixexen tuhalamza erigdene.

Kabaanskiin MTS-iin traaktornuudai remoontiiji jabuulalgada xaraalagdahan, kaadranuud bolbol şadamarnuud, remoontiiji sag bolzortoпь erxim şanartaigaar dyyrgeze şadaxa baina. Zarim traktoriistnuud, kombainioornuud bolbol traaktornuudai remoontodo ton jixe iniciativtaigaar orohon staxaanovcuud, udaarniguud olon bii. Edener xadaa urdaa tabigdahan zorilgonuudiiji ynen zyrxenhөө amzaltataigaar dyyrgeze baina geze temdeglexe xeregtei,

Kabaanskiin MTS-iin direekciin ba terenei partiiina exin organizaaciin zyghөө remoontniguudai dunda maassova-xymyyzyylgiin xydelmerinyydiiji emxidxelgiin talaar jamarşji xemzeenyyd abtaagyi ba ene bolbol remoontno kampaaniiiji sag bolzortoпь hain şanartaigaar yngergelge de ton jixe dutagdal myn geze temdeglexe şuxala.

Kabaanskiin aimagai gazartariaalangai oorgan bolbol ton şuxala politiiçeske udxaşanartai, remoontololgiin kampaanida orood, praktiiçeske xydelmeride eliregdehen dutuu dundanuudiiji eөriingөө xydelmeride şuxala yroog bolgoxo johotoi. Staxaanovska azaliiji delgeryylxiin tylөө socialiis sorevnovaaniiiji remoontniguudai dunda yrgen dalaisataigaar emxidxeze, remoontno kampaaniiiji paarti ba praviitelьstvaar togtoogdohon bolzorto erxim şanartaigaar yngergeze, 1939 ondo byri hain, byri ynder deede urgasiiji xuriaalgiin yndehe huuri tabixa zorilgo bolbol byxii partiiina, komsomoolьsko ba gazartariaalangai oorganuudai şuxala xereg myn bolno.

Gen. Sibiriaag.

Tyreecke—soveed xarilsaan tuxai Şiykriyy Saradzooglygoi medyylge

Ankara, nojaabriiin 29. Vsegelder, Tyyrciin gadaadiin xeregyycei miniistr Şiykriyy Saradzooglу bolbol TASS-iin korrespondeentetei uulzahan ba tyreecke—soveed xarilsaan tuxai tereende medyylge xehen baina

Tyyrciin prezideent Ismeet Inieemy xadaa tyreecke praviitelьstvo bolbol byxii talaaraa, ilangajaa gadaadiingaa poliitikoor kemaliizmiin priincepyydiiji xelberişegyigөөr jabuulxa geze gadaadiin preessede medyylge xexedee zaahan baihiijinь temdegleed, miniistrei yrgelzelyylheniinь:

„Bi bolbol tanda ba tanaar damzuulan Soveed Sojuuzai xiitiin hanalda, tyreecke—soveed xarilsaatai xolbootoi, Tyyrciin gadaadiin poliitikiin byxii jabuulganuud xadaa xelberişegyi baixa geze xelexe uşar xereglenem. Zergeleze baigaa aguu jixe orontojoo manai dryyzbe bolbol politiiçeske fiikce bişe, xarin reaalьna faakt myn, ene xadaa Tyyrcede ba SSSR-te şine reziimyydei baiguulagdahan yjede bolhon şuxaliin şuxala sobiitinuudhaa eөriingөө exiiji abna. Minii oronoi gansaşji gadaadiin poliitiko bişe, xarin tyreecke aradai gynzegii mederel xadaa SSSR-tei xarilsaanai talaar jamarşji xubilalta boloogyi geze medyylxedee ilangajaa bajartaib“.

(TASS)

Byxesojuuzna Kommuniis (bolьşeviigyydei) Paartiin
ISTOORI

XURIAANGII KYYRS

BK(b)P-iin CK-ei Komiissiin redaakca doro. BK(b)P-iin CK-eer haişaagdahan. 1938 on

II BYLEG

ROSSIIISKE SOCIAAL-DEMOKRATIIÇESKE XYDELMERIŞENEI PAARTIIIJI EMXIDXEN BAIGUULGA. PAARTIIIN DOTOR BOLbŞEVIIGYYDEI BA MENbŞEVIIGYYDEI FRAAKCANUUDAI BII BOLOLGO

(1901—1904 ONUUD)

1. ROSSIIIDO 1901—1904 ONUUDTA REVOLIYCIOONNO XYDELӨӨNEI DEBŻELTE

XIX zuunzilei eseste Jevroopodo promiişlenne kriizis hyzeren garhan baigaa. Ene kriizis bolbol udangyi myn Rossiiji xabaaduulan abhan baixa jym. Kriizisei—1900 - 1903 onuud soo 3 mianga xyrter tomo ba zize predprijaatinuud xaagdaa hen. 100 mianga haa deeşe xydelmerişed yylic de xaagdahan baigaa. Predprijaatinuud deere ylehen xydelmerişedei zaarabotna xylehen erid baga boloo hen. Urda teenь xydelmerişedei ysed şanga ekonomiiçeske staaçkanuudiiji xelgeer kapitaliistnuudhaa alduulgaza abhan jixebişe buultanuudiinь mynөө kapitaliistnuudaar hөrgөө abtaşhan baigaa.

Tiin promiişlenne kriizis ba xydelmerigyidelge xadaa xydelmerişenei xydeloөniiji zogsoogoogyi ba huladxaaşgyi hen. Xarin xydelmerişedei temesel ulam byri revoliycioonno xaraaktertai boloo hen. Ekonomiiçeske staaçkanuudhaa xydelmerişed politiiçeske staaçkanuudta şilzen orodog bolhon jym. Esestee, xydelmerişed bolbol demonstraacanuudta şilzen orozo, demokratiiçeske syloonyyd tuxai politiiçeske erilgenvydiiji tabiza, „Caarska samoderzaavi ygei bolog!" gehen loozung tabiza orohon baixa jym.

1901 ondo Peterbyyrgde seregei Obuuxovska zavood deere bolhon mainegenei staaçka bolbol xydelmerişed ba seregyyd xojoroi ooorondo şuhata tulaldaan bolşohon baina. Xydelmerişed xadaa gansaxan le şuluu ba kysoog tymernyydiiji bariza zebsegte caarska seregyydte esergyysexe arg tai baigaa hen. Xydelmerişedei ysed şanga esergyyselge daragdaa hen. Tiin hyyleerenь xatuu şanga xeheelte jabuulagdahan baigaa: 800 şaxuu xydelmerişed arestovaalagdahan, olon xyn tyrmenyyd soo xajagdahan ba xaatargada sylegdehen baina. Tiigebeşji geroiiçeske „Obuuxovska oboroono" bolbol Rossiiidoxi xydelmerişedte jixeşeg vlijaani yzvylhen ba xydelmerişedei dunda soçyyvstviin dolgiiiji taiahan baigaa.

1902 onoi maartda Batuumska sociaal-demokratiiçeske komiteedeer organizovaalagdahan, batuumska xydelmerişedei jixenyyd zabastoovkanuud ba demonstraacanuud boloo hen. Batuumska demonstraaca bolbol Zakavkaazidaxi xydelmerişediiji ba tariaaşad maassanuudiiji xydelgen bodxohon baigaa.

Myn tere 1902 ondo Doon deerexi Rostөovto jixe staaçka boloo hen. Tyryylen tymerxarginxid zabastovaalhan ba udangyi tedenerte olon zavooduudai xydelmerişed niilehen baigaa. Tus staaçka bolbol byxii xydelmerişediiji xydelgen bodxohon ba goorodoi gazaa tee bolhon miitingnyydte nege xeden yderei torşo soo 30 mianga xyrter xydelmerişed suglarahan baigaa. Ede miitingnyyd deere sociaal-demokratiiçeske proklamaacanuudiiji duuldasa unşadag, oraatornuud vestypaaldag baigaa. Xydelmerişedei ede olomianganai suglaanuudiiji politica ba xaşaguud xadaa namnan taraaza şadaxa xysegyi bahan jym. Nege xedii xydelmerişediiji politiciin alaxadanь, ygloөderiinь tedeneriiji xydөolelgende xydelmerişedei aixabtar jixe demonstraaca suglaraa hen. Dytiin gooroduudhaa seregyydiiji sugtuulza, caarska praviitelьstvo bolbol tus staaçkiiji daraza şadahan baigaa RSDRP-iin Donskoi komiteed xadaa rostoovsko xydelmerişedei temeseliiji xytelberilehen baigaa.

1903 ondo staaçkanuud bolbol yşөө tomo xemzeeteigeer delgerhen baina. Ene ondo urda zygte, Zakavkaaziiji (Bakuu, Tiflиis, Batuum) ba Ukraiiniin tomo tomonuud gooroduudiiji (Odeesse, Kitjev, Jekateriinoslaav) xabaaduulan abza maassova politiiçeske staaçkanuud bolhon baina. Staaçkanuud ulam byri erid şanga ba organizoovanno boloo hen. Xydelmerişen angiin urdanainь ves ypleeninyydhee ilgaanь jyy baigaab gexede, xaana xaanagyi şaxuu xydelmerişedei politiçeske temeseliiji sociaal-demokratiiçeske komiteedyyd xytelberiledeg bolhon baigaa.

Rossiin xydelmerişen angi bolbol caarka zasagtai revoliycioonno temesel jabuulxajaa zagsan bodoo hen.

Xydelmerişenei xydeloөn xadaa tariaaşanda өөriingөө vlijaani yzyylhen baigaa. 1902 onoi xabar ba zun Ukraiinada (Poltaavska ba Xaarьkovska gybeerninyydte) ba Povoolzido tariaaşanai xydeloөn delgerehen baina. Tariaaşad bolbol pomeeşçigei imeeninyydiiji şataadag, pomeeşçigei gazariiji buliaan abdag, tedenerei dura-gutadag zeemske naçaalьniguud ba pomeeşçigyydiiji aladag baigaa.

Vosstavaalhan tariaaşadta esergvy seregei xysen elьgeegdedeg, tariaaşadiiji buudadag, tedeneriiji zuugaadaaranь arestovaaldag, xytelberilegşediinь ba organizaatornuudiinь tyrnenyydte xajadag ba gaa hen, gebeşji tariaaşadai revoliycioonno xydeloөn urgahaar yrgelzelen baigaa.

Xydelmerişedei ba tariaaşadai revoliycioonno vestypleeninyyd xaaaa Rossiiido revoliyyciin bolbosorozo ba dyteleze baihiijinь xaruulza baigaa.

Xydelmerişedei revoliycioonno temeselei vlijaani doro myn stydeençeske oppozicioonno xydeloөn şangadahan baixa jym. Praviitelьstvo bolbol stydeençeske demonstraacanuudta ba zabastoovkanuudta xariuu bolgon yniversiteedvydiiji xaahan, xeden zuugaad stydeentneriiji tyrmenyydte xajahan ba esestee, medelde orosogyi stydeentneriiji soldaaduudta ygexe jabadali ji hanaza jabuulhan baixa jym. Eneendenь xariuu bolgon byxii deede yçeebne zavedeeninyydei huragşad bolbol 1901—1902 onoi ybel stydeentnerei bygedeniitiin staaçka organizovaalaa hen. Ene staaçkada 30 mianga xyrier xyn xabaadahan baigaa.

Xydelmerişed ba tariaaşadai revoliycioonno xydeloөn ba ilan ajaa stydeentnerte esergyy repreessi bolbol myn baha liberaalьna byrzinerlij ba zeemstvenyydte huuhan, liberaalьna pomeeşçigyydiiji xydelgehen, tedenei xybyxed—stydeentneriiji repressirovelegşe, caarska praviitelьstviin „dan xeterxei jabadalda" esergyy „proteestiin" goolo oo yrgexiijinь tedenerii ji baalahan baigaa. Zeemske liberaalьnuudai tulguurita pyynktnyydiinь xadaa zeemske ypraavanuud baihan jym. Ypravleeniiin niutaguuddaxi oorganuudiiji zeemske ypraavanuud geze nereledeg baihan ba edener xadaa xydөөgei arad zondo xabaadaxa (xarginuudiiji gargalga, bolьniica ba hurguulinuudai baiguulga) ton le niutaguudai xeregyydiiji zaxiran baidag hen. Liberaalьna pomeeşçigyyd bolbol zeemske ypraavanuudta nelieed eli roolь dyvrgeze baigaa. Tedener xadaa liberaalьna burziinertei dyte barisaatai ba tedenertei niilehen şaxuu baigaa, uşaranь bolbol tedener өөhedөө өөhediingөө imeninyydte xaxad krepostniiçeske azaxiihaa, ylemze aşagtai bolxo, kapitaliis azaxiida şilzen orozo exilee hen. Liberaalьnuudai ede xojor gryyppenyyd caarska praviitelьstvo teeşe baihan jym, gebeşji, cariizmiin „dan xeterehen jabadalda" esergyy baigşa hen, jaaxadaab gexede, imagtal ede „dan xeterehen jabadalnuudiinь" revoliycioonno xydeloөniiji xysetei bolgozo boino geze aidag baigaa. Tiin tedener cariizmiin „dan xeterehen jabadalnuudhaa" aibaşji, revoliyycehee byri jixeer aidag hen. Cariizmiin „dan xeterehen jabadalnuudta" esergyy protestovaalxadaa, liberaalьnuud bolbol negede,— caariiji uxaazaruulxa", xojorto.—cariizmda „jixe duratai bişe bolhanai" bag nemerizee, aradai etigel naidabarida orood, aradiiji gy, ali aradai zarim xubiijinь revoliyycehee tahalan zaisuulxa ba tereegeeree revoliyyciiji huladuulxa gehen xojor zorilgo xysehen baigaa.

Zeemske - liberaalьna xydeloөn bolbol cariizmiin baiza baixa jabadalda jyrdөşji jamar - nege ajuul bolxogyi baigaa hen, gebeşji tere xadaa cariizmiin „mynxeveegei" togtuurinuud tiimeşji amagalan bişe baina geze xaruulhan baixa jym.

Zeemske - liberaalьna xydeloөn bolbol 1902 ondo „Syloөlelge" geze byrzyaazna gryyppe organizaacalalgada xyrgehen ba enenь Rossiiidoxi jireedyin glaavna byrzyaazna paartiin—kadeedyydei paartiin jadroo boloo hen.

Xydelmerişenei ba tariaaşanai xydeloөnei byxii oron dotoroo uhanai yjer uradxal şingieer ulam byri aidhataigaar orjolon baixi jinь xaramagsa, cariizm bolbol revoliycioonno xydeloөniiji zogsooxiin tulada byxii xemzeenyydiiji abhan baigaa. Xydelmerişedei staaçkanuudta ba demonstraacanuudta esergyy seregei xyse xereglen jabuulalga ulam ulam byri tyrgedehen, xydelmer şedei ba tariaaşadai vestypleeninyydte caarska praviitelьstvo bolbol buugai homo ba nagaikaar jyre xariuusadag bolhon, tyrmenyyd ba sylelgenyyd xadaa xynyydeer dyyrşehen baigaa.

Repreessinyydiiji şangadxaxiin xazuugaar, caarska praviitelьstvo bolbol xydelmerişediiji revoliycioonno xydeloөnheө hamaaruulxiin tulada, myn ondoo, repreessiin xaraaktertai bişe ylemze „ujan zөөlen" xemzeenyydiiji abxiin hedelөenyydiiji xehen baixa jym. Zandaarmanuud ba poliiciin xargamza doro xydelmerişedei fulьşiiv organizaacanuudiiji baiguulxiin hedelgenyyd xөgdehen baigaa. Ede organizaacanuud bolbol tiixede „policeiske socialiizmiin" organizaacanuud geze gy, ali zybaatovska organizaacanuud geze (ede policeiske xydelmerişenei organizaacanuudiiji baiguulhan, zandaarmska polkoovnig Zybaatovai obogoor) nerelegdedeg baihan jym. Caarska praviitelьstvo xadaa xydelmerişedte tedenerei ekonomiiçeske eriltenyydiinь xangaxa talaar tuhalaxajaa belen baina gexe meteer caarska oxraanka bolbol өөhediingөө ageentnyydeer damzuulan xydelmerişedte etigyylxiiji oroldodog baigaa. „Xerbee caarь bolbol xydelmeriş dei talada baigaa xadanь jyynde politika erxilexe jym, jyynde revoliyyce xexe jym"—geze, xydelmerişedte zybaatovcanuud xeledeg hen. Zybaatovcanuud bolbol nege xeden gooroduudta өөhediin organizaacanuudiiji baiguulaa hen. Zybaatovski organizaacanuudai ziişeeger ba myn tiimeşji zorilgotoigoor 1904 ondo poop Gapoon bolbol „Peterbyyrgiin orod fabriiçna - zavodskoi xydelmerişedei suglaan" geze neretei organizaaca baiguulhan jym.

Tiigebeşji, xydelmerişenei xydeloөniiji medeldee oruulxa gehen caarska oxraankiin hedelge bytөөgyi hen. Caarska praviitelьstvo bolbol iimenyyd xemzeenyydeer debzeli urgaza baigaa xydelmerişenei xydeloөniiji diilexe argagyi baigaa. Xydelmerişen angiin urgaza baigaa revoliycioonno xydeloөn xadaa ede policeiske organizaacanuudiiji өөriingөө zam deerehee xamaza xajaa hen.

2. MARKSIIS PAARTI BAIGUULXIIN LEENINSKE PLAAN. „EKONOMIISTNEREI" OPPORTUNIIZM. LEENINSKE PLAANAI TYLӨӨ „IISKRIIN" TEMESEL. „JYY XEXEB?" GEHEN LEENINEI KNIIGE. MARKSIIS PAARTIIIN IDEOLOGIIÇESKE YNDEHE HUURINUUD.

Paartiiji emxidxen baiguulxa tuxai sonosxohon, Rossiiiska sociaal-demokratiiçeske paartiiin I sjeezd 1898 ondo bolhonş i haanь, paarti yşөөl baiguulagdaagyi hen. Paartiin programma ba ustaav baigaagyi. I sjeezd deere hungagdahan, paartiin Centraalьna Komiteed arestovaalagdahan aad, bişe daxin bodxoogdoosjigyi hen, tereniiji bodxooxo xenşji baigaagyi. Tereenhee ylemze I sjeezdiin hyyleer paartiin ideine razbrood ba organizacioonno butaranxai baidal yşөө jixeer xysezehen baigaa.

Xerbee 1884—1894 onuud bolbol naroodniçestviiji ilahan ba sociaal-demokratiiiji ideine beledxehen yje baihan ba xarin 1894—1898 onuud bolbol tus tusagaar marksiis organizaacanuudhaa sociaal-demokratiiçeske paarti baiguulxiin, uragşagyişji haa, hedelge xehen yje baihan gebeşji, 1898 onoi hyyleerxi yje xadaa paarti dotor ideine ba organizacioonno busagaidalai xysezelgiin yje bolhon baixa jym. Naroodnichestvi ji marksiizmiin ilahan jabadal ba marksiistnarai ynen baihaniiji xaruulhan, xydelmerişen angiin revoliycioonno vestypleeninyyd xadaa marksiizmda revoliycioonno zaluuşuudai simpaatiiiji xysezyylөө hen. Marksiizm xadaa moodo boloo hen. Ene uşar xadaa teooriiji hula medexe, organizacioonno-politiiçeske talaar oopedgyi ba marksiizm tuxai zybxen balar, jixenxi xubidaa buruugaar, xeblel dyyrter „legaalьna marksiistnarai" bişedeg opportuniis bişelgenyydhee şyyrden abhan tuxailamza oilgosotoi, intelligeenciin dundahaa garhan revoliycioonno zaluuşuudai byxeli maassanuudai marksiis organizaacanuudta olooroo oroxo jabadalda xyrgehen baigaa. Ene uşar baidalanь bolbol marksiis organizaacanuudai teoritiiçeske ba politiiçeske xemzeeji doosoluulxa jabadalda, tereende „legaalьna marksiis" opportunits nastrojeeni oruulxa jabadalda, ideine razbroodiiji, politiiçeske şataaniiji ba organizacioonno busagaidaliiji xysezyylxe jabadalda xyrgөө hen.

Xydelmerişenei xydeloөnei debzeltiin urgan debzelge ba revoliyyciin elite dyteloөd baihan jabadal xadaa revoliycioonno xydeloөniiji xytelberileze şadamaar, xydelmerişen angiin jediiine centralizoovanno paarti baiguulxiiji erize baigaa. Teed paartiiin niutaguudai oorganuudii, niutaguudai komiteedyyd, gryyppenyyd ba kryzooguudai baidal dansji tuliuurxan ba tiigeed tedeenei organizacioonno emxi exigyinь, ideine raznogoloosicanь dansji jixe baihan uşarhaa tiime paarti baiguulxa zorilgo bolbol ton jixe berxeşeelnyydtei baigaa hen.

Berxeşeelnyyd bolbol organizaacanuudai zergenyydhee erxim xydelmerilegşdiiji xodolon halgaza, tedeneriiji sylelgede, tyrmenyydte, kaatorgada xajaza baihan cariizmiin şiryyn xatuu myşxelgenyydei gal doro paartiiiji baiguulxa usartai bolhongan-axan tereende baigaa bişe. Berxeşeelnyyd bolbol niutaguudai komiteedyyd ba tedeenei xydelmerilegşedei iixeşeg xubinь xadaa өөhediin niutagaigaa zize - praktiiçeske xydelmerihөө gaduur jyyme medexiiji ugta xysedeggyi, paartiiin organizacioonno ba ideine jedinstvoogoi ygei baihan jabadalai xorotoi baihiinь oilgodoggyi, paartiiin butaranxai taidalda, paarti dotor ideine busagaidalda dadahan ba jediiine centralizoovanno paarti yg igөөr baiza bolxo jym geze toolodog baihan tereende baha baigaa.

Centralizoovanno paartiiiji baiguulxiin tulada niutaguudai oorganuudai ene xozomdoliiji, gedergee buliaaldaxa jabadaliiji ba xebxi uitan prakticiizmiiji dabaza garxa xeregtei baihan jym.

Zygөөr ene bulta bişe. Rossiiido „Rabooço miisь" geze ba xiliin saana „Rabooço deelo" geze, xeblelei өөhediin oorganuudtai, nelieed olontoonoi gryyppe xynyyd paarti dotor bii baihan ba tedener xadaa paarti dotorxi organizacioonno butaranxai baidaliiji ba ideine razbroodiiji teoritiiçeske zybteide oldog, yngerxedөө tiime baidaliiji ysөөn bişe uşartai magtan durdadag ba xydelmerişen angiin jediiine centralizoovanno politiiçeske paartiiiji baiguulxa gehen zorilgo xadaa xereggyi, hanaanhaa abhan zorilgo geeşe geze toolodog baihan jym.

Ene xadaa „ekonomiistner" ba tedeneriiji daxagşad baihan jym.

Proletariaadai jediiine politiiçeske paartiiiji baiguulxiin tulada xamagai tyryyn „ekonomiistneriiji" butasoxixo xeregtei baigaa.

Tiin ede zorilgonuudai gvisedxelgiiji ba xydelmerişen angiin paarti baiguulgiiji Leenin abza orohon jym.

Xydelmerişen angiin jediiine paarti baiguulgiiji jyynhee exilxeb—gehen asuudal tuşaa ondo ondoo hanamzanuud bii baigaa hen. Zarimuud hanaxadaa, paarti baiguulgiiji paartiin II sjeezd zarlalgahaa exilxe ba ene xadaa niutaguudai organizaacanuudiiji negedxexeşji ba paartiiiji baiguulxaşji johotoi gedeg hen. Leenin xadaa tiime hanamzada esergyy baihan jym. Leenin tooloxodoo, sjeezd zarlaxahaa urid, paartiiin zorilgonuud ba yyrgenyyd tuxai asuudaliiji eliryylxe xeregtei, jamar paartiiiji baiguulxaa xysene biibdi—geze medexe xeregtei, „ekonomiistnerhee" ideine ilgaran halaxa xeregtei, paartiiin zorilgonuud ba yyrgenyyd tuxai xojor ondo ondoo hanamzanuud—„ekonomiis nerei" hanamza ba revoliycioonno sociaal-demokraadiudai hanamza bii jym geze paartida ynen sexeeba neemeleer xeleze ygexe xeregtei, revoliycioonno sociaal-demokratiiin yzelnyydei tyloө yrgen xeblelei propagaandiji „ekonomiistner" tereeniiji өөhediingөө yzelnyydei tyloө xeblelei өөhediin oorganuudta jaaza jab ulnab, tereen şingieer labuulxa xeregtei, ede xojor teçeeninyydhee ali negiijinь sozialьna şileze abxiinь arga hambaaji niutaguudai organizaacanuudta ygexe xeregtei,—ene şuxala uridşalalgiin xydelmeriiin xegded baixada, gansaxan tөreenei hyyleer le,—paartiin sjeezd zarlaxada bolxo baina gehen baigaa.

Leenin sexe xelee hen:

„Negedxiingee urda tee ba negedexiin tulada tyryylerid ba todorxoi ilgaran halaxa şuxala" (*Leenin*, t. IV niuur 378).

Iime deerehee Leenin xadaa xydelmerişen angiin politiiçeske paarti baiguulgiiji, revoliycioonno sociaal-demokratiiin yzelnyydei tyloө propaganda ba agitaaca jab uldag, byxeorodo bojevoi politiiçeske gazeed organizavaalxa jabadalhaa exilxe xeregtei,—tiin tiime gazeediji tabixa jabadal bolbol paartiiiji zoxioon baiguulgiin tyryyşiin alxa baixa johotoi geze toolodog baigaa

„Jyynhee exilxeb?" gehen өөriingөө eli medeeze statьja soo Leenin bolbol paartiiji zoxioon baiguulgiin konkret tiplaan hanaaşalan tabihan baigaa, teed tөreнь hyylde „Jyy xeb?" gehen tөreenei suuta kniige soo xyzyylegdehen jym.

„Manai hanamzaar xadaa geze Leenin ene statьja soogoo xelee hen, xysehen organizaacjaa*) baiguulxa jabadaldamnai azaltabuulgiin exi tataxa pyynkt ba tyryşiin praktiiçeska alxa, esestee, ene organizaaciiji bidnerei xolbereşegyi xygzөөze, gynzegiiryyize ba yrgedxөże şadamaar bariaad jabaxa, gөl hudahan xadaa—byxeorodoi politiiçeske gazeediiji tabixa jabadal baixa johotoi. Tereengyigөөr bolbol jyrenxii sociaal-demokrat iin sayrgelziin ba glaavna zorilgonь bolxo ba poliitikada, socialiizmiin asuudalnuudta honirxoxo jabadal xadaa araizonoi nelieed yrgen sloinuud soo herenxei ba han, odo momeentiin ilangajaa ton şuxala zorilgonь bolxo, principiaalьna bata tulgatai ba byxii taliin propagaanda ba agitaaciiji sag yrgelze jabuulza boloşogyi baina" (myn tende, niuur 110).

Leenin bolbol iigeze toolohon baigaa gebel, tiime gazeed bolbol paartiiin gansaxan ideine niagtai zagsaalai arga zebseg bolxo bişe, myn baha paartida niutaguudai organizaacanuda organizocioonno negede giin arga zebseg bolxo uşartai gөl huurinь bolxo uşartai gebel, tereeniiji toiruulan paarti xoodaa organizacioonno byridxegdexe johotoi baigaa. Jyyb gөxede, „gazeed bolbol gansaxan kollektiivne propagandiist ba kollektiivne agitaator baibaşji, myn baha kollektiivne organizaator myn" geze, Leenin xelee hen.

„Ageentnyydei ene seetь xadaa, geze Leenin myn tөөstatьjaa soogoo xelee hen, manda xeregtei: byxii oronxa aaduulan abmaar xysed tomo; azalaa narinaar ba dotaalьnaar xubaarilan jabuulmaar xysed yrgen ba olotalahaa jabuulgatai; alibyxii uşar baidalnuudai, alibyy „povorooduudai" ba gentiin uşaralnuudai bolxoloor өөiingөө xydelmeriiji xelberilgyi jabuulza şadamaar xysebata tulgatai; nege talahaa, өөriingөө xysөөr buliuu dasantai, tereenei byxii xysenyydee nege pyynkt deesugluulaad baixadanь neemel pooli deerexi baildaanbzailaza şadamaar, tiin nygөө talahaa, ene daisanai nobxyzyyniinь aşaglan xөreg eze ba daisan xadaa dobtolbolxii jixeer xylieegeegyi baihan tөreen e dobtol n orozo şadamaar xysed bujujan, imagtal tiime organizaaciin yndehe huurinь hөgbaina" (myn tende, niuur 112).

*) Paartiiji baiguulxa tuxai xelsegdeze baina.—*Red.*

(Yrgelzelelenь 3-daxi niuurta)

ҮRGELŻELEL

Tiime gazeed xadaa „Iiskre“ baixa johotoi.

Tiin ynexөөreөl „Iiskre“ bolbol paartiiin ideine ba organizacionno niagta zagsaaliiji beledxehen, imagtal tiime byxeoroni politiiçeske gazeed bolhon baigaa.

Paartiiin өөreinь zoxioon baiguulga ba sostaav tuşaa xelexe bolөo haa, Leenin xadaa paartiiji xojor çaastьhaa byridexe jhotoi ge e toolohon baigaa: a) regyliaarna kaadrova xytelerilexe xydelmerilegşedei uitan kryyghee byridexe, eneende adaa gol tyleb professionaalьna revoliycioneernyyd gexe gy, i partiiina xydelmerihөө gaduur, ondoo byxii azalnuudhaa ilөө, teoritiiçeske znaaninuudai, politiiçeske oopedoi, organicioonno dahalnuudai, caarska poliicatai temesexe iskyysshiin ba poliicahaa bejee niuuxa iskyysstviin zailaşagyi şuxala iinimymiiji şudalahan xydelmerilegşed orolsoxo johotoi ba xeden zuu miangaad azalşadai soçyyvstvi ba demzelgeer rieelegdehen, periferiiine partiiina organizaacanuudai yrgen eetьhee ba paartiiin çleengyydei olontooto maassahaa byrexe.

„Minii batalaxam xadaa, geze Leenin bişee hen, (I) togtuuritai ba organizaaciin damzaliiji xadagalhan xytelberilegşed ygeigөөr negeşji revoliycioonno xydeleөn bolbol byxe bexi baiza şadaxagyi; (2) temeselde stixiiine xabaaduulagdahan... maassiin ulam yrgen baixa dutam tiime organizaaca byri jaaşagyi şuxala ba ene organizaaca bolbol byri byxe bexi baixa johotoi... (3) tiime organizaaca bolbol gol tyleb, revoliycioonno azaljabuulgiiji professionaalьna erxiledeg, xynyydhee byridexe johotoi; (4) samoderzaavna oron dotor bidenerei tiime organizaaciin çleengyydei sostaaviiji, revoliycioonno azaljabuulgiiji prafessionaalьna erxiledeg ba politiiçeske poliicatai temeselei iskyysstvodө profissionaalьn beledxeltei bolhon, tiime çleengyyd le tereende xabaadalsaxa xyrter ulam *uitaruulaa* byrimnai, tiime organizaaciiji „şyyreze barixanь“ byri berxetei bolxo ba—(5)—xydelmerişen angihaaşji ba oobçşestviin bişe bişe anginuudhaaşji orohon niuurnuudai sostaav byri *yrgen* bolxo, tedenerenь xadaa xydeleөnde xabaadalsaxa ba tereen soo aktiivna xydelmerilexe argatai bolxo baina“ (myn tende t. IV, niuur 456).

Baiguulagdaxa paartiiin xaraakter ba xydelmerişen angi tuba tereenei roolь tus, tereşelen paartiiin zorilgonuud ba yyrenyyd tus xelexe boloo haa, Leenin iigeze toolohon baigaa, aarti xadaa xydelmerişen angiiin tyryy otriaadiinь baixa johotoi, tere xadaa proletariaadai angiin temeseliiji negedxegşe a zalan jabuulagşa, xydelmerişenei xydeleөnei xytelberilexii ysenііnь baixa johotoi. Paartiiin eseseinь zorilgo—kapitaliizmiiji unagaalga ba socialiizmiiji togtoon baiguulga bolno. Oiinь zorilgo—cariizmiiji unagaalga ba demokratiiçeske zuranuudiji togtoon baiguulga bolno. Kapitaliizmiiji unagaalga bolbol uridşalan cariizmiiji unagaalgagyigөөr bolxogyi baixa baladanь, mynөө baigaa momeentede paartiiin gol zorilgo jyyb exede, cariizmtai temesexiin tulada xydelmerişen angiiji bodxoxo, bykii aradiji bodxoxo, cariizmda esergyy aradai revoycioonno xydeleөniiji delgeryylxe ba socialiizmda oroxo zam eerexi tyryys in ba serьjoozno haad bolxo, cariizmiiji unaaxa jabadal bolno.

„Mynөө manai urda istoori bolbol, geze Leenin xelee hen, ton oiriin zorilgo tabihan baina, enenь xadaa jamarxanşji ondoo oronoi proletariaadai byxii *ton oiriin* zorilgonuudhaa *ylemze jixe revoliycioonno* zorilgo myn bolno Ene zorilgiji bejelyylxe jabadal xadaa, gansaxan jevropeiske bişe, myn baha (bidener mynөө tiin xeleze şadaxa bainabdi) aziaadska reaakciin ton jixe xysete tulgabariiji handaalga xadaa orodoi proletariaadiiji ulasxoorondiin revoliycioonno proletariaadai avangaard bolgoxo hen“ (*Leenin*, t IV, niuur 382).

Myn saaşanь:

„Bidener bolbol tus tusagaar eriltenyydei tyleө praviitelьstvotoi temesehen temesel, tus tusagaar buultanuudiiji dailan abalga, ene xadaa—daisantai gansaxan le zize yherildөөnyyd geeşe, ene xadaa—forpoostnuud deerexi baaxan abasaldaanuud geeşe, tiigeed erid şanga abasaldaanь yşөө urdamnai baina geze oilgoxo johotoibdi. Bidenerei urda daisanai kreepostь өөriiөөө byxii xүsөөrөө baiza baina, tereenhee jadroonuud ba homonuudai aadaraar bideneriiji xusaza, erxim temeselşediimnai halgaan abaaşana. Ene kreepostiiji bidener abxa johotoibdi, tiigeed xerbee hereze baigaa proletariaadai byxii xүsiiji orod revoliycioneernyydei byxii xysentei nege paarti bolөon negedyylee xadaa, abza şadaxabdi, Rossiinda baigaa amidii ba ynen sexenyyd bii bygedөөrөө tere paarti teeşee tatagdaxa baina. Gansaxan le tiixede orodoi xydelmerişen revoliycioneer Peetr Alekseejevei: „olon millioonuud xydelmerişen xynyydei şiirag gar yrgegdexe, tiixede, soldaadska zadanuudaar xaşaalagdahan, despotiizmiin jarmoo ynehen toborog bolon butahyrexe!“ geze, urid medeze xelehen aguu jixe ygenь gyiseldexe baina“ (myn tende, t IV, niuur 59).

Caarska-samoderzaavna Rossiiin ysloovinuud soo xydelmeriien angiiin paartiiiji baiguulxa gehen leeninske plaan tiime aihan jym.

Leeninske plaanda esergyy gal daigaar oroxojoo „ekonomiistөr“ udaaruulaagyi hen.

„Ekonomiistner“ batalaxadaa, cariizmda esergyy niite olitiiçeske temesel xadaa byxii anginuudai xereg ba xamagai yryynde—byrzyaaziin xereg myn bolno,tere bolbol tiime deerehee ydelmerişen angida serьjoozno intereestei bişe baina, jyyb exede, xydelmerişedei glaavna interees xadaa zarplaatiiji eeşelyylxiin tyleө, azalai ysloovinuudiiji haizaruulxiin g.m. ylөө ezedtejee temesexe ekonomiiçeske temeselde baina. mehee sociaal-demokraaduud bolbol cariizmtai politiiçeske emeseliiji bişe, cariizmii unagaalgiiji bişe, xarin „ezedtejee praviitelьstvotoi xydelmerişedei ekonomiiçeske temeseliiji“ ganizovaalaxa jabadaliiji өөriin glaavna oiriin zorilgo bolgon bixa johotoi gedeg baigaa hen, tiixe zuuraa praviitelьstvotoi konomiiçeske temesel xexe jabadal xadaa fabriiçna zadskoi zakonodaatelьstviiji haizaruulxiin tyleө temesel bolno eze oilgogdodog baihan jym.

Tiime argaar xadaa „ekonomiiçeske temeselde өөrtenь poliiçeske xarakter oruulza“ bolxo hen baina geze „ekonomiistөr“ etigyyldeg baigaa.

„Ekonomiistner“ bolbol xydelmerişen angida politiiçeske aartiiin şuxala baihanda esergyy formaalьna arsaxajaa şiidөg ygei baigaa hen. Zygөөr tedener tooloxodoo paarti xadaa ydelmerişenei xydeleөnei xytelberilexii xysenь baixa johotoyi, ere xadaa xydelmerişen angiin stixiiine xydeleөnde xamaaan orolsoxo johogyi ba tiihee tiiteree—tereeniiji xytelberilexe hotoyi, xarin tedenei xoinohoo daxan jabaxa, tereeniiji şudaan yzexe ba tereenhee yroog gargaza abxa johotoi gedeg en.

„Ekonomiistner“ saaşanь batalaxadaa, xydelmerişenei xydeөn sooxi soznaatelьna elemeentiin roolinь, socialiis soznaaiin, socialiis teooriin organizovaalagşa ba zalan jabuulagşa roolinь—biragyi gy, ali biragyi şaxuu baina, sociaal-demokratiii bolbol socialiis soznaaniiin xemzeede xyrter xydelmerişediiji yrgexe johotoi bişe, xarin xydelmerişen angiiin dunda zergiin gy, ali ylemze xozomdongi sloinuudai xemzeede xyrter өөhedөө taaraldaza buuxa ba dooşoo oroxo johotoi, soci al-demokratiii bolbol xydelmerişen angi dotor socialiis soznaaniiiji nebteryylxe johotoi bişe, xarin xydelmerişen angiiin stixiiine xydeleөn bolbol өөrөө өөriingөө xysenyydeer socialiis soznaaniiiji xymyyzyylen zoxiooxiinь xylieexe johotoi gedeg hen.

Paartiiiji baiguulgiin leeninske organizacioonno plaan tuşaa xelebel, tereeniiji xadaa stixiiine xydeleөnde xyserxel geeşe gehөn jyymeşyygeer tedener toolodog baigaa.

Leenin xadaa, „Iiskriin“ xuudahanuud deere ba ilangajaa „Jyy xexeb?“ gehen өөriingөө s uta kniige soo „ekono istnerei“ ene opportuniis filosoofiiiji zada soxizo orohon ba tereenhee jyyşji yleөgөөgyi hen.

1) Leeninei xaruulza ygehenь xadaa, cariizmtai obşçeestvenne temeselhee xydelmerişen angiiiji hamaaruulxa, tereenei zorilgonuudiiji ezedtejee ba praviitelьstvotai ekonomiiçeske temeseleer xizaarlaxa, tiigeed ezediinь ba praviitelьstviiji byrin byten orxixo geeşe,—xydelmerişediiji mynxe ra bstvodo tylxin oruulxa gehөn jabadal bolno. Ezedtejee ba praviitelьstvotai temesexe xydelmerişedei ekonomiiçeske temesel xadaa xydelmeriiin xysiiji kapitaliistnarta xudaldaxiin erxim ysloovinuudai tyleө bişe, xarin baha tedeneriiji өөriingөө xydelmeriiin xysiiji kapitaliistnarta argagyi şuxala xudaldaxa jabadalda tylxin oruuldag ba eksplyataacada oruuldag, kapitaliis sisteemiiji өөriiinь ygeixexiin tyleө myn temesexejee xysedeg baina. Zygөөr, xydelmerişenei xydeleөnei zam deere kapitalizmiin genzete noxoi, cariizmiin baiza baigaa sagta, xydelmerişed bolbol kapitaliizmtai temeseliiji delgeryylxe argagyi, socialiizmiin tyleө temeseliiji delgeryylxe argagyi baina. Iimehee paartiiin ba xydelmerişen angiiin ton oiriin zorilgo xadaa xargii deerehee cariizmiiji arşan zailuulxa ba tiigeed socialiizmda oroxo xargiigaa hete gargaxa jabadal bolno.

2) Leeninei xaruulza ygehenь xadaa, xydelmerişenei xydeleөnei stixiiine proceessiiji magtan durdaxa ba paartiiin xytelberilexii rooliiiji otricaalaxa, teegeed tereenei rooliiiji sobiitnuudai registraatoral roolьdo adlidxaxa geeşe,—„hyylde şiregdexiiji“ nomnoxo, paartiiiji xadaa stixiiine proceessiiji miil xaraza baixa ba samoteegte naidaxa şadabaritai, xydeleөnei passiivna xysen, stixiiine proceessei hyyl bolgoxiiji nomnoxo jabadal bolno. Tiime nomnol jabuulxa geeşe— paartiiiji ygeixexe xeregte xyrgexe gexe gy, ali xydelmerişen angiiiji paartigyi yleөxe gexe gy, ali xydelmerişen angiiiji zebseggyi yleөxe gehөn jabadal bolno. Zygөөr xydelmerişen angiiin urda, temeselei byxii arga zebsegyydeer zebseglegdehen cariizm, mynөөnei johoor organizoovanno ba xydelmerişen angida esergyy temeseliijinь xytelberileze baigaa өөriin paartitai byrzyaazi, tiimenyyd daisadai baiza baihan, tere sagta xydelmerişen angiiiji zebseggyigөөr hullan orxixo geeşe—xydelmerişen angiiiji predavaalxa gehөn jabadal bolno.

3) Leeninei xaruulza ygehenь xadaa, xydelmerişenei xydeleөnei stixiiinostiiin urda, doxin hygedexe ba soznaatelьnostiiin rooliiiji dooşonь daraxa, socialiis soznaaniiin, socialiis teooriin rooliiiji dooşonь daraxa geeşe,—negede, haruul teeşe zydxehen şingi, soznaatelьnostь teeşe zydxeze baihan, xydelmerişediiji bahamzalhan jabadal bolno, xojorto,—paartiiin xarahaar baitar teooriiiji yne sengyi bolgoxo, gexe gy, ali odoo baihan jyymiiji medeze oilgoxo ba jireedyiji urid xaraxa jabadaldanь tuha boldog, paartiiin tere zebsegiijinь yne sengyi bolgohon jabadal bolno, gurbada,—opportuniizmiin şabar şalbaag oruu gyised ba eseslen holzorozo oroxo gehөn jabadal bolno.

„Revoliycioonno teoorigyigөөr, geze Leenin xelee hen, revoliycioonno xydeleөnşji baiza şadaxagyi. Tyryy temesegşiin rooliiiji, tyryy teoorioor xyteleberilyylegşe, gansaxan paarti gyisedxeze şadana“ (*Leenin* t. IV. niuur 380).

4) Leeninei xaruulza ygehenь xadaa „ekonomiistner“ xadaa socialis idioloogi geeşe xydelmerişen angiiin stixiiine xydeleөnhөө bii bolzo boldog jym geze batalaad, xydelmerişen angiiiji mexeledeg baina, tiigeed ynen xereg deere socialiis ideoloogi bolbol stixiiine xydeleөnhөө bişe, xarin nauukahaa bii bolzo gardag baina. „Ekonomiistner“ bolbol xydelmerişen angi soo socialiis soznaaniiji oruulxiin şuxala baihaniiji otricaalaza,—tereegeeree byrzyaazna ideoloogido xargiijinь sererleze yg deg, xydelmerişen angi soo tereeniiji oruulxa ba nebteryylxe jabadaliiji xyngөdxeze ygedeg,—tiime bolxolooroo, xydelmerişenei xydeleөniiji socialiizmtai negedxexe ideiji xoroniilozo, byrzyaazida tuhaladag baina.

„Xydelmerişenei xydeleөnei stixiiinostiiin urda ali byxii doxin hygedelge xadaa, geze Leenin xelee hen, soznaatelьna elemeentiin“ rooliiiji, sociaal-demokratiiin rooliiiji alibyxii bagadxalga xadaa tereegeeree,—*bagadxagşa bolbol eneeniiiji xysene gy, ali ygei gy, enenь ton xamaatai bişe,—xydelmerişedte byrzyaazna ideoloogiiin vlijaaniiji şangadxahan iabadal bolxo jym*“

(myn tende, niuur 390).

Myn saaşanь:

„Asuudal *gansaxan iigeze* baina: byrzyaazna ideoloogi gy, ali socialiis ideoloogi gy. Ende xojoroi xoorondoxi baixagyi... Iimehee socialiis ideoloogiiiji *alibyxii* bagadxalga, tereenhee *alibyxii zailuulan* xolodolgo xadaa tereegeeree byrzyaazna ideoloogiiiji şangadxahan jabadal bolno“ (myn tende, niuurnuud 391—392).

5) „Ekonomiistnerei“ ede byxii alduunuudai itooguudiiji gargaxa zuuraa, Leenin bolbol, „ekonomiistner“ xadaa xydelmerişen angiiiji kapitaliizmhaa syleөlxe baihan, sociaalьna revoliyyciin paartitai baixiiji xysenegyi, xarin kapitaliizmiin gospoodstviiji zandanь bailgaxaar bodomzolhon, „sociaalьna refoormiin“ paartitai baixiiji xysene, tiin „ekonomiistner“ xadaa uşar iimehee proletariaadai gol yndehen intereesyydiiji predavaalagşa reformiistnyyd myn bolno geze viivod gargahan baigaa.

6) Leenin, esestee, iigeze zaagaa hen „ekonomiistner“—Rossiiino slyçaina yzegdel bişe, „ekonomiistner“ xadaa xydelmerişen angida byrzyaazna vlijaaniiji abaaşan taraagşad myn, tedener xadaa baruun-jevropeiske sociaal-demokratiiçeske paartinuud soo opportuniist Bernşteinei talabarigşad bolxo, revizioniistnyyd sojuuzniguudtai baina. Baruun zygte sociaaldemokratiiin dunda bolbol Maarksiiji „kriitikelxiin syleөgei“ flaag doro vestypaaldag, Maarksai hurgaaliiji „reviizilexiiji“ gexe gy, ali daxin xaraza yzexiiji erideg (eneen deerehee „revizioniizm“ geze nerelegdene), revoliyycehee, socialiizmhaa, proletariaadai diktatuurahaa arsaxiiji erideg, opportuniis teçeeni ulam byri byxezeze baina. Tiin revoliycioonno temeselhee, socialiizmhaa, proletariaadai diktatuurahaa arsaxa gehөn tiime le liniiiji—orodoi „ekonomiistner“ jabuuldag baigaa geze Leenin zaahan baina.

„Jyy xexeb?“ gehen kniige soogoo Leeninei xygzөөn delgeryyleze tabihan gol teoritiiçeske polozeeninyyd tiimenyyd baina.

„Jyy xexeb?“ gehen kniigiiji taraalga deerehee jyyn boloo hem be gexede, tereeniiji xebleze gargahanainь hyyleer zil yngereөd baixada (tere xadaa 1902 onoi maartda gargagdaa hen), Rossiiiska sociaal-demokratiiçeske partiiin II sjeezd bolxoo baigaa yjede, „ekonomiizmiin“ ideine poziicanuudhaa miil zoxidgyixen durasxal le ylehen baigaa, tiin „ekonomiist“ gehen nere xadaa olonxi partiiina xydelmerilegşedte doromzololgo meteer xylieegdedeg boloo hen.

Ene xadaa „ekonomiizmiiji“ xysed ideine butasoxilgo, opportuniizmiin ideoloogiiiji, hyylde şiregdelgiiji, samoteegiiji butasoxilgo baihan jym.

Zygөөr, „Jyy xexeb?“ gehen Leeninei xydelmeriiin udxaşanar eneegeer xizaarlagdaagyi baina.

„Jyy xexeb?“ geeşiin istoriiçeske udxaşanar bolbol jyy baigaa hembe gebel, Leenin ene өөriingөө suuta kniige soo:

1) Marksiis miisliiin istoorido tyryyşiinxiee xadaa opportuniizmiin ideine exin garalnuudiiji yndehe uzuur xyrterenь udalan gargaza, ede bolbol xamagai tyryyn xydelmerişenei xydeleөnei stixiiinostiin urda doxin hygedexe jabadalda ba xydelmerişenei xydeleөn dotor soci liis soznaaniiin rooliiiji dooşoluulxa jabadalda baina geze xaruulhan baina;

2) Teooriin, soznaatelьnostiin ba xydelmerişenei stixiiine xydeleөniiji revoliyc oniziirovelegşe ba xytelberilegşe xysen bolxo, paartiiin udxaşanariiji ynder deere yrgehen baina;

3) Marksiis paarti bolbol xydelmerişenei xydeleөniiji socialiizmtai negedxehen jabadal myn gehen, gol marksiis yndehen polozeeniiiji ugaa haixanaar yndehelen xelehen baina;

4) Marksiis paartiiin ideologiiçeske yndehe huurinuudiiji geniaalьnaar zoxioon tabihan baina.

„Jyy xexeb?“ geeşe soo xygzөөn delgeryylegdehen, teoritiiçeske polozeeninyyd xadaa hyyleernь bolьşeviig paartiiin yndehe huuri bolzo oroo hen.

Iime teoritiiçeske bajaligtai baihan, „Iiskre“ bolbol paartiiiji baiguulgiin Leeninske plaanai tyleө, partiiin xysiiji sugluulgiin tyleө, paartiiin II sjeezdiin tyleө, revoliycioonno sociaaldemokratiiin tyleө, „ekonomiistnerte“ esergyy, byxii alibyxii opportuniistnuudta esergyy, revizioniistnyydte esergyy yrgen kampaaniiji delgeryylxe argatai baihan ba ynexөөrөө delgeryylhenşji baigaa.

Paartiiin programmiin projeektiiji xelsen zoxioolgo xadaa „Iiskriin“ şuxaiin şuxala xeregenь baihan jym. Xydelmerişenei paartiin programma bolbol xydelmerişen angiiin temeselei zorilgonuud ba yyrgenyydei xuriaangii nauuçna-formuliirovanna zoxiool myn baihanь medөtei beze. Programma xadaa proletariaadai revoliycioonno xydeleөnei esesei zorilgiiji ba myn tereşelen eseseigee zorilgodo oroxo zam deere paartiin temesedeg, tede enitenyydiiji todorxoilodog baina. Iimehee programmiin projeektiiji xelsen zoxioolgo xadaa tyryy şatiin udxaşanartai baingyi arganьgyi baigaa.

Programmiin projeektiiji xelsen zoxiooxo yjede „Iiskriin“ redaakca dotor Leenin ba Plexaanov xojoroi xoorondo ba tereşelen redaakciin bişe çleengyydei xoorondo serьjoozno raznoglaasinuud garaa hen. Ede raznoglaasinuud ba arsaldaanuud bolbol Leenin ba Plexaanov xojoroi xoorondoo gyised taharaxa jabadaldanь xyrgen aldaa hen. Zygөөr tiixede taharal yşөө boloogyi hen. Leenin xadaa programmiin projeekt soo proletariaadai diktatuura tuxai şuxaliin şuxala pyynkt oruulagdhan baixa uşartai ba revoliyycede xydelmerişen angiiin xytelberilexii roolinь todo zaagdahan baixa uşartai geze xysehen xyseleө tuilahan baigaa.

Paartiiin programma soo orohon programmiin myn byxii agraarna çaastinь Leeninde xamaadaxa baihan jym. Leenin xadaa tiixe yjede gazariiji nacionalizaacalxiin tyleө baigaa hen, gebeşji temeselei tyryyşiin etaap deere tariaaşadta „otreezken vydiinь“, gexe gy, ali tariaaşadiiji „syleөlelge“ sooguur tariaaşanai gazarnuudhaa pomeeşçigyydei xerçөn tahalza abhan, tede gazarnuudiinь busaaxiin erilte xexe şuxala baina geze toolohon baigaa. Plexaanov bolbol gazariiji nacionalizaacalgada esergyy vestypaalaa hen.

Paartiiin programma tuşaa Leeninei Plexaanovtai arsaldaan bolbol bolьşeviigyyd ba menьşeviigyydei xoorondoxi jireedyin raznoglaasiiiji zarim tedii todorxoilozo ygehen baigaa.

(Yrgelżelelnь ygloөderei noomerto)

Arteeliin xelberişegyi zakoon

Xydөө azaxiin arteeliiin Staalinska ustaav bolbol kolxoozuudiiji bolьşeviig johonoi, kolxoozniguudiiji zailtoçno bolgoxiin xelberişegyi zakoon myn Gebeş, Xoriin aimagai, Anaagai somonoi, „Staalinai zam“ kolxoozdo (tyryylegşenь Cedebei) Staalinska ustaaviiji xazagairuulxa jabadalnuud yzegdene. Uşaranь, tus kolxooz i pravleeni bolbol 1938 onoi smeeteer xaraalagdahan myngiiji kolxoozniguudai xamtiin suglaanai zybşөөlgyigөөr, bişe gargaşanuudta yrine.

Zişeelxede, xerbee, malazalainь tezeelde 9000 tyxerig myngen smeeteer xaraalagdahan baigaa haanь, ajaar 10342 tyxerig eneende gargaşalhan baina. Myn tereşelen, administratiivna-azaxiin gargaşanuudta 8000 tyxerig myngen xereglegdexe aad, 3959 tyxerig smeetehee ylyy gargagdaba. Ene meteer, smeetehee ylyy 6020 tyxerig myngen gargaşalagdahan baina.

Gadana, tus kolxooz bolbol ene zilde smeetiin johoor 141014 tyxerig myngenei doxood oruulxa johotoi aad, mynөө IV-dexi kvaartal xyrter oroidoo 76639 tyxerig myngenei doxood oruulhan baina.

Teed, tus kolxoozoi pravleeni bolbol xydөө azaxiin arteeliiin staalinska ustaaviiji ton nariaar saxiza, kolxoozoigoo niitiin doxoodiiji jixedxeze, kolxoozniguudiiji kylьtyyrne ba aziitoçna azaba.daltai bolgoxiin tyleө jyynde temesenegyib?

D. Don.

НУУLEI MEDEESELNУУD

● „Arteemeneeftiin“ treest bolbol 730217 toonno neefts abza, zileigee programmiiji nojaabriiin 26-da gyisedxөө. Myn tereşelen, „Azneeftьdobiiçada“ negeden orodog „Grozneeftiin“ treest xadaa baha zileigee plaan dyyrgebe.

● Çembaar goorodoi (Tamboovsko oblastь) azalşad bolbol baigşa nojaabriiin 27-noi yder Çembaarska bolьniicada xiryyrge xedeg vraaç nyx. Soinoov gegşiin mediciinske ba obşçeestvenne deejatelьnostiinь 30 zil bolhonoi jybileji temdeglebe. Vraaç Soinoov gegşe 30 zil soo 25 mianga şaxuu operaaca xehen baina.

● Çeliaabinskahaa medeeselei johoor, Kymbeerske „Kөçkaarьzoolotiin“ priiskede xydelmerileөeg „Papaaninai“ neremzete staraatelьska arteelь bolbol kystevei altanai bajalig uurxai oloo. Ene arteelь xadaa 13 kilograammhaa deeşe metaall abaa. Nojaabriiingaa plaaniiji 20-hoo ylyy daxin dyyrgee.

TARIAA TUŞAALGIIN TEEMPIIJI XURDADXAXA

Kabaanskiin aimag dotor MTS-iin xydelmerinyydei tyleө natuuroplaatada tariaa tuşaalgiin plaan bolbol nojaabriiin 20 do oroidoo 46,6 proc. dyyrgegdehen baina. Hyylei 8 xonogoi torşo soo plaanhaa oroidoo 9, 1 proceent tuşaagdaa.

Mynөө deeree, tariaa tuşaalgajaa yşөө dyyrgeedyi baihan ajaar 47 kolxoozuud raioon dotor bii baina. Tiigeed, ede 47 kolxoozuudai 12-iinь tariaa tuşaalgiingaa plaaniiji 80 garan proceent dyyrgehen baina. Uşar iimehee, ylegşe 26 kolxoozuudanь pozoorno geegdeleeree byxii aimagaa xoişo tataza baina.

Zişeelxede, Tyryntaajevska selьsoveedei, Voroşiilovoi neremzete kolxooz bolbol MTS-iin xydelmerinyydei tyleө gyrende tariaa tuşaalgiingaa plaaniiji arai geze 26,8 proc. dyyrgehen baina. Xudariiin selьsoveedei, Staalinai neremzete kolxooz bolbol plaanaa oroidoo 33,2 proc. dyyrgehen ba Ьaiinske selьsoveedei, Voroşiilovoi neremzete kolxooz bolbol gossemssyyde busaalgada miil 20 ceentner tuşaaxa johotoi aad, negeş kilograamm tuşaagaadyi baina.

Gyrende semssyyde busaalgiin xydelmerinyyd aimag dotor myn le hulaar jabuulagdaza baina. Nojaabriiin 20-do semssyyde busaalgiin plaan xadaa aimag dotor oroidoo 70,2 proc. dyyrgegdehen baina. Aimagai zarim kolxoozuudai xytelberilegşed xadaa ene xydelmeriiin teempiiji xurdadxaxiin tula jamarşji xemzeenyydiiji abnagyi. Syxiiinske selьsoveedei (soveedei tyryylegşe Zasyyxin) „Soveed baikaalьca“ kolxooz xadaa negeş kilograamm tariaa tuşaagaagyi baina. Dylaanska selьsoveedei, „Baigal“ kolxooz bolbol gyrenei urdaxi ujalganuudiiji dyyrgelgiin talaar ton jixe geegdeltei. Tus kolxooz bolbol 1937 onoi ujalganuudiiji xysed dyyrgeegyi, gebel, 37 kilograamm toho tuşaagaagyi baina.

Aimagai olonxi kolxoozuud bolbol ede kolxoozuudta adali ysloovitoi baibaş, gyrende tariaa tuşaalgiingaa plaaniiji xysed dyyrgeze şadahan baina. Teed, jyyn deerehee zarim kolxoozuud bolbol gyrende tariaa tuşaalgiin plaaniiji dyyrgelgiin talaar iime geegdelteib gexede, ede kolxoozuudai xytelberileg şed bolbol tariaa tuşaalgiin xydelmerinyydiiji zybөөr emxidxeze şadaagyi, tariaa tuşaalga bolbol kolxoozuudai egeel tyryyşiin ujalga myn geze oilgoogyi baina. Myn, maşinanuudiiji meridiiji xysed xeregleegyi.

Gen. Bazaanov.

Sorevnovaanida uriba

Jaruuniin aimagaixid xadaa 1939 ondo aimagaigaa azalşadai dunda gazeed ba zurnaalnuudiiji ton oloor taraaxiin tyleө byxii xemzeenyydiiji abaza exilbe.

Nojaabriiin 24-de tus aimagai pooçtiin iniciatiivaar soveşçaanida aimagai organizaacanuudai, somsoveedyydei ba kolxoozuudai xytelberilegşed suglarhan baina.

Tus soveşçaani deere 1939 onoi niuurta taraagdaxa johotoi gazeed ba zurnaalnuudiiji azalşadai dunda oloor taraaxa, zaxigdahan gazeedyydiiji ezedtenь sag bolzor soonь negeş dutuugyigөөr xyrgeze ygexe gexe metiin şuxala zyilnyydiiji xelsehen baina.

Gadana, nojaabriiin 25-nai yder pooçtiin xydelmerilegşedei suglaan bolzo, suglaan deeree 1939 onoi niuurta aimag dotoroo gazeed ba zurnaalnuudiiji ton oloor zaxiuulxa, myn byxii xydelmeriөө yndeheөrenь şinedxen tabixa tuxai xelsehen baina.

Pooçtiin xydelmerilegşed xadaa 1939 onoi niuurta gazeed ba zurnaalnuudiiji azalşadai dunda taraaxa talaar Xoriiin aimagai pooçtiin tahagiiji socialiis sorevnovaanida urihan baina.

GATABOON.

SOVEED SOJUUZ DOTOR

◆ Deede hurguulinuudai xydelmerişedei Leningraadska obkoom sojuuz bolbol profeessornuudta ba deede hurguulinuudta zaadag prepodavaatelьnuudta marksiizma-leniniizmiin yniversiteed emxidxehen baina. Tus yniversiteedte 800-haa ylyytei huragşad b şyylee, zaniaatinь zurgaan xonog dotoroo nege daxin bolxo jym.

◆ Kyyrsk mediciinske instityydei profeessor M. Raavçşçerbo gegşe „granyliin“ geze şine preparaad bii bolgoxiiji duradxahan baina. Ene preparaad xadaa şarxiiji tyrgeer edegeexe uşartai. Ene preparaadiiji kliinikede şalgaza yzexedenь hain rezylьtaad xaruulhan baigaa.

◆ Peerilьske xydөө azaxiin instityyd xadaa ende hajaxan tus instityydeigee togtohoor 20 zil bolhonoi oiji temdeglehen baina.

Ene instityyd togtohon saghaa xoişo xamtadaa, 1200 specialiistnyyd — agronoomuudiiji, zooteexnigyydiiji ba ximizaatornuudiiji hurgaza gargahan baina.

Zaluu soveed kompoziitor V. M. Juurovski „Opanaasa tuxai hanal“ geze oopero bişee. Enenь Jixe teaatrta tabigdaxa baina. Mynөө „Xyxiyyn Moskvaa“ ba „Deede nagraada“ geze kinofiilьmenyydte myyzeke bişeze baina.

ZURAG DEERE: Kompozitor V. M. Juurovski xydelmerileze baina.

(Sojuuzfoto).

Exin ba xysed bişe dunda hurguuliin hurgagşanariiji beledxelge

Buriaad-Mongol respyyblikiin IPKKNO bolbol exin hurguuliin hurgagşanariiji beledxexe 4 gryyppe emxidxeed, ene 4 gryyppenyydte xamta 100 xyniiji hurgaza baina. Tereenhee gadana, xysed bişe dunda hurguuliin hurgagşanariiji beledxexe 3 gryyppe neegdeed xydelmerileze baina. Ene onoi dekaabriiin 4-de, hurguuliin inspeektornyydei kyyrsiiji 10 xynyyd dyyrgexee baina.

* * *

Mynөө, IPKKNO-do Ulaan-Ydiin № 4 hurguuliiin baişangai 2-doxi dabxariinь ygtөөd, IPKKNO xadaa ene koorpus dotoroo huralsalaigaa zaniaatiiji jabuulza baina.

* * *

Myn IPKKNO-goi dagede, yndehen xelenei kabineed neegdee. Ene kabineed bolbol hurgagşanarta konsylьtaaca ygexe ba nauuçna şinzelelgiin xydelmeri jabuulxa baina.

Propagandiistnarai konsylьtaaca

Ulaan-Ydiin partiina gegeerelei baişangai dergede propagandiistnarai konsylьtaaca emxidxegdee. Ene konsylьtaaca bolbol yder byri ygloenei 9 çaashaa xoişo zaniaatiin dyyrter xydelmeriledeg baixa, gadana, ydeşiin 5 çaashaa 11-çaas xyrter 3 konsulьtaantnuud xodo xydelmerilexe baina.

Erxim feerme

Xoriiin aimagai, Xoriiin somonoi, Kaarl Maarksai neremzete kolxoozoi xoninoi tovaarna feerme bolbol aimag dotoroo erxim feermenyydei negen bolzo şadaa.

Ene feermiiji erxilegşe nyxer Ceveenov gegşiin, feermiingee azal jabuulgiiji ton zyb myreөr emxidxeze şadahan deerehee, xoni jamaanainь too tologoi 1935 onhoo xoişo nelieedgyi oloşorhon baina.

Zişeelxede, ene feerme xadaa 1935 ondo oroidoo 312 tologoi xoni jamaatai baihan baina. Teed, 4 zilei torşo dotor gexe gy, ali 1938 onoi nojaabriiin 15-da 980 tologoi xoni jamaatai bolhon baina.

Ene feerme xadaa zil byxende xoni jamaanaigaa tyliiji plaanhaa ylyybşelen abadag, 1936 ondo 230 tologoi tyl abxa aad, 283 tyl ba 1937 ondo 290 tolgoi abxa johotoi aad, 330 tylnyydiiji abhan baina.

Tiin, tus feermiin aimag dotoroo erxim zergiin feerme bolxo tuladanь Byxesojuuzna xydөө azaxiin viistavkiin kandidaad bolgoxiiji aimagai viistvkoomoor batalagdahan baina.

Dam. Zam.

SOVEED SOJUUZ DOTOR

● Saraatovska ooblastiin 12 raioondo lekcioonno biyroo baiguulagdaa. Profeessornuud, nauuçna xydelmerişed, inzeneernyyd, agronoomuud xadaa kolxoozuudta ba raioonuudai ceentrnyydte, obşçeestvenne-politiiçeske, xydөө azaxiin ba bişe teemenyydeer 300 leekcenyydiiji xee.

● Peenzedexi, Fryynziin neremzete çaas byteedeg zavood bolbol өөriingөө yiledberieer garai gojo haixan çaas xene. Hyylşiin xojor hara soo „ZIF“ maarkiin gurban zuun şaxuu çaasuudiiji bytөөn gargaa.

● Moskvaa, nojaabriiin 27. (TASS). SSSR-ei finaansiin Aradai Komissariaad bolbol „SSR Sojuuzai oborooniiji bexizyylxe“ urihalamziin eelzeete tiraaziiji Rizaan goorodto yngergexe gehen, en goorodoi azalşadai eriliiji xangaba. Tiraazanь dekaabriiin 11 ba 12-oi ydernyydte bolxo baina.

Ene xadaa „SSR Sojuuzai oborooniiji bexizyylxe“ urihalamziin dyrbedexi tiraazanь hyylşiin xaxad zilde bolxo baina. Ene tiraaz xadaa, 265 miangan şyyberitei ba 43703800 tyxerigei bolxo.

ERXIM XYDELMERIIIN REZYLЬTAAD

Zede. Deede-Toriiin somonsoo nalogovoi aagentaar nyx. L. G. Rinçiinov xydelmerildeg jym. Nyx. Rinçiinov bolbol өөriingөө xydelmeriөө ton hainaar xandidag, erxim finaansovo xydelmerilegşe ba energiiçne massoviig jym. Xydelmeriөө jabuulxadaa, gansaxan le finaansiiji elsyylxeer xizaaraldag bişe, xarin kolxoozniguudai yrgen aarmitai xolbootoigoor xydelmerildeg ba tedenei dunda agitacioonno-maassova xydelmeriiiji taharaltagyi jabuuldag baina. Tiimehee nelieed olon aktiviistnuudtai bolonxoi.

Iime meetodeer xydelmerilheneinь rezylьtaad todorxoigoor xaragdaa. Nyx. Rinçiinov xadaa finaansovo plaaniiji kvaartal byxenөө ylyybşelen dyyrgedeg baina. Zişeelxede, ene onoo negedexi, xojordoxi ba gurbadaxi kvaartalnuudai finaansovo plaaniiji negeşji dutuugyigөө dyyrgenenhee gadana, nelieed olon proceente ylyybşelen dyyrgeze şadaa hen.

Aradai azaxiiji finansiirovaxa negen şuxala baazanь bolno finaansovo kampaaniiji dyyrgexiin talaar ugaa haixan rezylьtaad xaruulza, plaanaa ylyybşelen dyyrgeze şadahan deerehee-nь, BMASSR-ei finaansiin Narkomaad bolbol nyx. Rinçiinovii myngөөr primirovaalhan baina.

Mynөө xadaa nyxer Rinçiinov bolbol tuilahan amzaltaa ulam bexizyylxe ba jixedxexiin tula byrişji energiiçneer xydelmerine. Tereşelen, kolxooznigуudai dunda agitacioonno xydelmeriiji ton erşemteigeer jabuulna. Tiimehee, nojaabriiin 20-oi ydөө 1938 onoi dyrbedegөөr kvaartalai finaansovo plaaniiji 74,1 proc. bolgobo.

Tiigeed, altan ysegeer bişegdehen Staalinska Konstituuciin batalhan, Byxearadai aguu jixe praazdnig—dekaabriiin 5-ai ydөө xyrter tere finaansovo plaanaa ylyybşelen dyyrgexiin todorxoigoor ujalga abaad, ene socialiis ujalgaa zaabol dyyrgexiin tyleө busalma iniciatiivaar xydelmerilze baina.

Iime tula, finaansovo xydelmerişed bolbol nyx. Rinçiinov erxim oopediiji ugtan abzaөөhediingөө xydelmeriiiji erxim hainaar jabuulxiin uşarta, byxii xemzeenyydiijinь abaad, socialiis sorevnovaaniiji ton yrgendelgeryylxe ba socialiis ujalganuudiiji abasgaaxa g. m. iniciatiiv gargaza, dyrbedegөөr kvaartalai finaansovo plaaniiji oiriin sag soo ylyybşelen dyyrgexene yderei şuxaliin şuxala zorilgo myn baina.

C. Altain.

MODOBELEDXEL DEERE MAASSOVA XYDELMERIIIJI YRGEN DALAISATAIGAAR JABUULXA

Xoriiin modonoi ba modo uradxalgiin xydelmerişedei sojuuzai raikoom bolbol nelieedgyi olon çleengyydtei, modonoi ba modo uradxalgiin xydelmerişedei sojuuzai obkoomoi negen tomoxon organizaacanь myn bolno. Gadana, ene sojuuzai raikoom xadaa Xoriiin ba Xyrbi in leespromxoozuudiiji daadag baina. Maassova ba politiiçeske xydelmeriiiji modo otologşod, zөөgşed ba bişe bişe modobeledxel deerexi xydelmerişedei yrgen aarmiiin dunda ton jixe dalaistaigaar jabuulxa ujalgatai baina.

„BK (b) P-iin istooriin xuriaangii kyyrsiin“ garalgatai daşaramduulan, partiiina propagaandiiji emxidxexe tuxai“ BK (b) P-iin CK-ei togtooliiji bejelyylxiin uşarta, propagaandiin xydelmeri xadaa ton yrgen dalaistaigaar jabuulagdaxa johotoi. Tiimehee, profsojuuzna organizaacanuudai ujalga ba zorilgo bolbol byrişji jixe ba xariuusalgatai bolno.

Myn sojuuzai raikoom (tyryylegşenь nyx. Sulinov, tyryylegşiinь orologşo nyx. Zaruubina) xadaa profsojuuzna organizaacanuudai gol xydelmeri bolxo, maassova-politiiçeske xydelmeriiiji hainaar jabuulxiin orondo, „ene xydelmeriөө exilxee bainabdi“ geze sag xylieeze huuna. Xyrbiin leespromxooz ygeigeer, Xoriiingoo 3 leesouçaastoguud deere nege nege massoviiguudiiji tomilxo baihan aad, mynөө xyrter xysed tomiloogyi baina. Tomilogdohon 2 massoviiguudiinь xydelmeridөө xysed oroogyi baixa jym. Eneen deereheenь, maassova-politiiçeske xydelmeri xadaa modo otologşod, zөөgşedei dunda oroidoo jabuulagdadaggyi baixa jym.

Ede 3 leesouçaastoguud deere xamtadaa 15 ulaan bulanguud neegdexe johotoi baigaa. Teed, tedeeniiji oiriin sag soo neexiin tula, xysed oboruudovani xexe jabadaliiji serьjoozno xereg deere toolodoggyi baina. Iimeheenь, mynөө yjede xysed hainaar oboruudovalagdahan ulaan bulanguud ygei baina. Tereşelen, ulaan bulanguudai xysed neegdeegyi deereheenь, gazeed ba bişe bişe honin materiaalьnuudiiji unşaxa, beseede xexe g. m. şuxaliin şuxala xydelmerinyyd orxigdonxoi baina.

Gadana, xyxiyy sengelig azahuudaltai kolxooznigуud—modo otologşod, zөөgşed bolbol eldeb honin kniige, zurnaalnuudiiji unşaxa ba tedeeniiji oilgozo abxiin tula jixeer oroldodog baina. Teed, sojuuzai Xoriiin raikoom bolbol ene iniciatiiviiji ugtan abxa ba tedenerte zoxistoi ysloovi baiguulxiin tula, bodoto anxaralaa tabidaggyi baina. Zişeelxede, byxii leesouçaastoguud deerenь negeşji biblioteeke emxidxegdeegyi baixa jym. Tereeniiji emxidxexe ba bii bolgoxo tuxai myn sojuuzai raikoom xadaa jamarşji xydelmeri xeegyi baixahaa gadana, biobleteekenyydiiji bii bolgoxo tuxai oroidooş hanalaa tabingyi huudaganь byrişji gaixaltai baina.

Gansaxan Xoriiin leespromxoozoi territoori soo 20 garan baraakanuud, bii jym. Ede baraakanuud soo modo otologşod, zөөgşed baidag. Teed, tedenei dunda kylьt-maassova xydelmeriiiji yrgen dalaistaigaar jabuulxiin tula, bodoto xemzee abtaagyi, xarin, eneen tuşaa anxaralaaşji taxixa xyn ygei baina. Sojuuzai raikoomoi medelde xeden olon raadiooinvintaarьnuud bii jym. Tiigeed, tedeeniiji baraakanuud soo tabixa gehen togtool ba xelseenyyd gansaşji bişe olo daxin garhan bolboşji, mynөө xyrterөө xysendөө oroogyi baina. Iime dereheenь, negeşji baraaka raadiootoi boloogyi zandaa.

Myn, sojuuzai raikoom xadaa eldeb zyilei kylьtinvintaarьnuudaar elbegşeg baixa jym. Teed, tedenь xaaltatai baina. Nelieed olon viktroolnuud, billiaardnuud ba bişeji kylьt.invintaarnuud baidag. Tedeeniiji baraakanuud byxende ygeze, xydelmerişedei amaraliiji kylьtyyrne ba zybөөr emxidxexe jabadal xadaa oişoogdodoggyi baina.

Xoriiin leespromxoozoi ba leesouçaastoguudai inzeneerne-texniiçeske xydelmerilegşed ba alba xaagşadai exenernyyd—gerei ezed bolbol ton hain iniciatiiva xaruulnad. Tedener xadaa sojuuzai raikoomoi xydelmeridenь tuhalxiiji oroldono, tuhaladagşji baina. Tiigeed, ene ugaa jixe kylьtyyrne xysiiji zybөөr emxidxeze, kylьtmaassova xydelmeriiiji deede xemzeede xyrgexe jabadalda, tedeniiji xanduulxa xereg emxidxegdeegyi baina.

Xaniin gazeedei gargalga xadaa bahal emxidxegdeegyi baina. Eneen tuxai nelieedşi olon xelegdehen baigaa. Teed, xysendөө orodoggyi baixanь jixel gaixaltai.

Iime tula, Xoriiin modonoi ba modo uradxalgiin xydelmerişedei sojuuzai raikoom bolbol serьjoozno viivod xeze, xydelmeriөө şinedxen tabiaad, kylьtmaassova xydelmeriiiji ton hain bolgoxo ujalgatai.

C. Dor.

Praavdiin xuudahanuudhaa

Ja. M. Sverdloovoi myzei

Leeninske—Staalinska paartiiin tomoxon deejateli Ja. M. Sverdloovoi nygşeheөr 20 zil bolhonoi oi 1939 onoi maartiin 16-da bolxonь. Uraalьska xuuşan xydelmerişed xadaa Jaakov Mixailoviç Sverdloovoi gereleteme oobraziiji өөhediingөө zyrxende hunaza ba xadagalza jabadag baina. Uraalьska xydelmerişed xadaa 1905—1906 onuudai yjede nyxer Sverdlooviiji „nyxer Andrei“, „Mixaliiça“ geze nereledeg hen.

Ja. M. Sverdloovoi paamiadiiji mynxezyylxiin tyleө nyşeheөr 20 zil bolhonoi oiji daşramduulan Sverdloovske gorodto myzei neegdexenь. Ene myzei bolbol Kaarla Liibknegeze yyliciin № 26 gerte eexidxegdexe baina. Ene gerte 1905 ondo nyxer Sverdlooviiji iniciatiivaar partiiina propagandiistnuudai ba agitaatornuud hurguuli bii bolgogdohon baina. Ene hurguulida Jaakov Mixailoviç xadaa leekce xeledbaigaa hen.

Samodeejatelьnostiin olimpiaada

Orenbyyrg geze goorodto hajaxan gorodskoi samodeejatelьno iskyysstviin olimpiaada yngergegdehen baina. Ene olimpiaadada 600 xynyyd xabaadalsaa. Taban xonogoi torşo soo 12 dramkryzooguud, 10 orkeestruud, duunai kryzooguud, aradai duuşad, okrobatiiçeske gryyppenyyd, unşagşad ba ondooş zyilnyyd xaruulaadahan baina.

Ene olimpiaada deere tyngzamai traansportiin Leeninneremzete klyybei dramatiiçeske kollektiiv bolbol myn jixeөөamzaltatai vestypaalaa. Olimpiaadiin ziyriii xadaa taban hiektiivuudiiji ba 47 xynyyd şagnahan baina.

Redaaktoriiji tyr orologşo D. CEREMPILOON.

KINOO-TEAATRNUUDTA:

Kinoo „Erdem“	Kinoo „Progreess“
DAISAD	**Aguu jixe grazdaniin**

Адрес редакции: город Улан-Удэ, Центросоюзная 19. Телефоны редакции: Отв. редактора 3—44, отв. секретаря — 3—23, сельхозотдела 7—55 и промотдела 5—07.

NKM P-iin tipograafi

Glaviiit №538